

Ankara Üniversitesi

**Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama
Merkezi Dergisi**

OTAM

Sayı 36/Güz 2014

**Journal of
The Center for Ottoman Studies,
Ankara University**

ANKARA - 2015

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASİMEVİ
İncitaşı Sokak No:10 06510 Beşevler / ANKARA Tel: 0 (312) 213 66 55
Basım Tarihi: 27/02/2015

OTAM
Ankara Üniversitesi
Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi

GÜZ 2014

SAYI: 36

EYLÜL

Yayın Sahibi: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi adına
Prof. Dr. Yılmaz Kurt (Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Prof. Dr. Yılmaz Kurt, Mendil Sokak 16-19 Etilik/ Ankara.

Yayın İdare Merkezi: Ankara Üniversitesi, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
(OTAM) Müdürlüğü, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Atatürk
Bulvarı No: 45, Kat: 1, No: 134, 06100 Sıhhiye-Ankara/TÜRKİYE

Tel: +90 312 310 96 49; +312 310 32 80/ 1065, 1045, **Belgegeçer:** +90 312 3105713

E-posta: otam@ankara.edu.tr

İnternet Sitesi: www.otam.ankara.edu.tr **Bilgi Edinme Birimi:** botam@ankara.edu.tr

Yaygın Süreli Hakemli Yayın

Basım Yeri ve Tarihi: Ankara /27/02/2015

Yayın Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Yılmaz Kurt (Başkan)
Prof. Dr. Neşe Özden (Üye)

Prof. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioğlu (Üye)
Prof. Dr. Nesimi Yazıcı (Üye)

Danışma Kurulu Üyeleri

(Danışma Kurulu üyeleri aynı zamanda Hakemler Kurulu üyeleridir.)

Prof. Dr. Seçil Karal Akgün (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Yahya Akyüz (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Tuncer Baykara (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Mehmet Beşirli (Çankırı Karatekin Ün.)
Prof. Dr. İdris Bostan (İstanbul Ün.)
Prof. Dr. Musa Çadircı (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Geza David (Macaristan)
Prof. Dr. Mesut Elibüyük (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Feridun Emecen (İstanbul 29 Mayıs Ün.)
Prof. Dr. Yavuz Ercan (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Mehmet Akif Erdoğan (Ege Ün.)
Prof. Dr. Reşat Genç (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. György Hazai (Macaristan)
Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu (IRCICA)
Prof. Dr. Halil İnalçık (Bilkent Ün.)
Prof. Dr. Mehmet İnbası (Erciyes Ün.)
Prof. Dr. Cemal Kafadar (Harvard Ün.)
Prof. Dr. İsrail Kurtcephe (Akdeniz Ün.)

Prof. Dr. Günay Kut (Boğaziçi Ün.)
Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu (Düzce Ün.)
Prof. Dr. İlber Ortaylı (Galatasaray Ün.)
Prof. Dr. Mehmet Öz (Hacettepe Ün.)
Prof. Dr. Abdulkadir Özcan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ün.)
Yrd. Doç. Dr. Oktay Özel (Bilkent Ün.)
Prof. Dr. Mustafa Öztürk (Fırat Ün.)
Prof. Dr. Tsutomu Sakamoto (Japonya, Keio Ün.)
Prof. Dr. Ali İbrahim Savaş (Çankırı Karatekin Ün.)
Prof. Dr. Adnan Şişman (Gedik Ün.)
Prof. Dr. Kenan Ziya Taş (Balıkesir Ün.)
Prof. Dr. Gönül Tekin (Harvard Ün.)
Prof. Dr. Fahrettin Tızlak (Akdeniz Ün.)
Prof. Dr. Mehmet Tunçel (Erciyes Ün.)
Prof. Dr. Bahaeddin Yedişildiz (Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Hasan Yüksel (Cumhuriyet Ün.)
Prof. Dr. Elizabeth Zachariadou (Yunanistan)

OTAM
Ankara Üniversitesi
Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi

GÜZ 2014

SAYI: 36

EYLÜL

Bu sayı için Hakemler Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Erdal Açıkseç (Fırat Ün.)
Prof. Dr. Ali Arslan (İstanbul Ün.)
Prof. Dr. Sait Aşgın (Karabük Ün.)
Prof. Dr. İbrahim Ethem Atınur (Atatürk Ün.)
Prof. Dr. Mehmet Beşirli (Çankırı Karatekin Ün.)
Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu (Marmara Ün.)
Prof. Dr. Mehmet Akif Erdoğan (Ege Ün.)
Prof. Dr. Mehmet Yavuz Erler (Ondokuz Mayıs Ün.)
Prof. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioğlu (Ankara Ün.)
Prof. Dr. Nuri Köstüklü (Necmettin Erbakan Ün.)
Prof. Dr. Neşe Özden (Ankara Ün.)
Prof. Dr. İzzet Öztoprak (Ankara Ün.)
Prof. Dr. Haluk Selvi (Sakarya Ün.)
Prof. Dr. Sadık Sarısaman (Afyon Kocatepe Ün.)
Prof. Dr. Adnan Sofuoğlu (Hacettepe Ün.)
Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik (Fırat Ün.)
Doç. Dr. Taner Aslan (Aksaray Ün.)
Doç. Dr. Selda Kaya Kılıç (Ankara Ün.)

Editör Yardımcısı: Doç. Dr. Hatice Oruç

Yayın Sekreteri: Arş. Gör. Ertan Ünlü

Yazı İşleri: Zeliha Aydın

ISSN: 1019-469X

OTAM, Bahar ve Güz sayısı olarak yılda iki kez yayımlanan hakemli bir dergidir. OTAM, TÜBİTAK ULAKBİM, TURKOLOGISCHE ANZEIGER, INDEX ISLAMICUS ve ASOS INDEX tarafından taranmaktadır.

OTAM' da yayınlanan yazılar Yayın Kurulu'ndan izin alınmaksızın başka yerde yayımlanamaz. Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Kapak Resmi:

Türk Silahlı Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanlığı internet sitesinden alınmıştır.

OTAM
Journal of
The Center for Ottoman Studies
Ankara University

AUTUMN 2014

NUMBER: 36

SEPTEMBER

Owner: The Center for Ottoman Studies, Ankara University: Prof. Dr. Yılmaz Kurt (Faculty of Letters)

Managing Editor: Prof. Dr. Yılmaz Kurt, Mendil Sokak, 16-19 Etlik/ Ankara.

Administrative Office: Ankara University, The Center for Ottoman Studies Directorate, Ankara University, Faculty of Letters, History Department, Atatürk Bulvarı No: 45, Floor: 1, Room no: 134, 06100 Sıhhiye-Ankara/TURKEY

Tel No: +90 312 310 96 49; 310 32 80 / 1065 **Fax No:**+90 312 310 57 13

E-mail: otam@ankara.edu.tr

Web: www.otam.ankara.edu.tr **Information:** botam@ankara.edu.tr

Semiannual Journal

Printed in: Ankara /27/02/2015

Editorial Board

Prof. Dr. Yılmaz Kurt (Head of Board)
Prof. Dr. Nesimi Yazıcı (Member)

Prof. Dr. Neşe Özden (Member)
Prof. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioglu (Member)

Advisory Board

(The members of the advisory Board are also members of the Board of Referees)

Prof. Dr. Seçil Karal Akgün (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Yahya Akyüz (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Tuncer Baykara (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Mehmet Beşirli (Çankırı Karatekin Un.)
Prof. Dr. İdris Bostan (Istanbul Un.)
Prof. Dr. Musa Çadircı (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Geza David (Hungary)
Prof. Dr. Mesut Elibüyük (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Feridun Emecen (Istanbul 29 Mayıs Un.)
Prof. Dr. Yavuz Ercan (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Mehmet Akif Erdoğan (Ege Un.)
Prof. Dr. Reşat Genç (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. György Hazai (Hungary)
Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu (IRCICA)
Prof. Dr. Halil İnalçık (Bilkent Un.)
Prof. Dr. Mehmet İnbaşı (Erciyes Un.)
Prof. Dr. Cemal Kafadar (Harvard Un.)
Prof. Dr. İsrail Kurtcephe (Akdeniz Un.)

Prof. Dr. Günay Kut (Boğaziçi Un.)
Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu (Düzce Un.)
Prof. Dr. İlber Ortaylı (Galatasaray Un.)
Prof. Dr. Mehmet Öz (Hacettepe Un.)
Prof. Dr. Abdulkadir Özcan (Mimar Sinan Fine Arts Un.)
Asst. Prof. Dr. Oktay Özel (Bilkent Un.)
Prof. Dr. Mustafa Öztürk (Fırat Un.)
Prof. Dr. Tsutomu Sakamoto (Keio Un.)
Prof. Dr. Ali İbrahim Savaş (Çankırı Karatekin Un.)
Prof. Dr. Adnan Şişman (Gedik Un.)
Prof. Dr. Kenan Ziya Taş (Balıkesir Un.)
Prof. Dr. Gönül Tekin (Harvard Un.)
Prof. Dr. Fahrettin Tızlak (Akdeniz Un.)
Prof. Dr. Mehmet Tunçel (Erciyes Un.)
Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız (Emeritus Prof.)
Prof. Dr. Hasan Yüksel (Cumhuriyet Un.)
Prof. Dr. Elizabeth Zachariadou (Greece)

OTAM
Journal of
The Center for Ottoman Studies
Ankara University

AUTUMN 2014

NUMBER: 36

SEPTEMBER

Board of Referees for this volume

Prof. Dr. Erdal Açıkses (Fırat Un.)
Prof. Dr. Ali Arslan (İstanbul Un.)
Prof. Dr. Sait Aşgın (Karabük Un.)
Prof. Dr. İbrahim Ethem Atnur (Atatürk Un.)
Prof. Dr. Mehmet Beşirli (Çankırı Karatekin Un.)
Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu (Marmara Un.)
Prof. Dr. Mehmet Akif Erdoğan (Ege Un.)
Prof. Dr. Mehmet Yavuz Erler (Ondokuz Mayıs Un.)
Prof. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioglu (Ankara Un.)
Prof. Dr. Nuri Köstüklü (Necmettin Erbakan Un.)
Prof. Dr. Neşe Özden (Ankara Un.)
Prof. Dr. İzzet Öztoprak (Ankara Un.)
Prof. Dr. Haluk Selvi (Sakarya Un.)
Prof. Dr. Sadık Sarısaman (Afyon Kocatepe Un.)
Prof. Dr. Adnan Sofuoğlu (Hacettepe Un.)
Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik (Fırat Un.)
Assoc. Prof. Dr. Taner Aslan (Aksaray Un.)
Assoc. Prof. Dr. Selda Kaya Kılıç (Ankara Un.)

Vice Editor: Assoc. Prof. Dr. Hatice Oruç
Secretary of the Editorial Board: Res. Assist. Ertan Ünlü
Technical Editors: Zeliha Aydın

ISSN: 1019- 469X

OTAM is a refereed journal published two times a year (in spring and fall) by Ankara University Press. OTAM is indexed/cited in TUBİTAK/ ULAKBİM, TURKOLOGISCHE ANZEIGER, INDEX ISLAMICUS and ASOS INDEX.

An article published in OTAM may not be published elsewhere without the permission of the Editorial Board. The responsibilities of the published articles rests with authors.

Photo: This picture was taken from the website of General Staff of the Turkish Armed Forces.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

BOZKURT, ABDURRAHMAN

I. Dünya Savaşı Başlarında Osmanlı Devleti'nde Casusluk Faaliyetleri ve Güvenlik Algısı (1914-1915) / Espionage Activities and Safety Perception in the Ottoman State at the Beginning of World War I (1914-1915) 1

ÇAKMAK, BİRAY

Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919) / Administrative Apprehensions in the Ottoman Provinces: The Civil-Administrative Demands and Attempts for Change in the Uşak District (1908-1919)..... 45

GÖLEÇ, MUSTAFA

Öngörülememiş Bir Savaştan Öngörülemeyen Bir Barışa: *Servet-i Fünun* Mecmuasına Göre Birinci Dünya Savaşında Sulh Tasavvurları / From an Unforeseen War to an Unpredictable Peace: Peace Imaginations in the World War I According to the Journal Of *Servet-i Fünun*..... 67

KARACAGİL, Ö. KÜRŞAD

I. Dünya Savaşında Osmanlı Devletinin İran'la İttifak Kurma Arayışları / Ottoman Efforts to Form an Alliance with Iran in World War I 95

KARAYAMAN, MEHMET

Kütahya Vilayet Hususi İdaresinin 1915-1920 Yılları Arasındaki Faaliyetleri / The Activities of Kütahya Special Provincial Administration Between The Years of 1915 and 1920..... 117

POLAT, Ü. GÜLSÜM

I. Dünya Savaşında İngiliz ve Türk Propaganda Gazetelerinin Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme (*el-Hakika* ve *Musavver Çöl*) / An Evaluation on the Activities of the British and Turkish Propaganda Newspapers During the First World War (*el-Hakika* and *Musavver Çöl*) 141

SELVİ, HALUK-BÜLENT CIRIK

1913 İslahatı Öncesi Osmanlı Doğu Vilayetlerinde Olaylar, İddialar, Cevaplar / The Events in the Ottoman Eastern Vilayets Before the Reform of 1913, Claims, Answers 157

TUNA, OZAN

Amiral Souchon'un Donanma Komutanı Olması ve Rus Limanlarının
Bombalanması (29 Ekim 1914) / Admiral Souchon Taking Over the
Command of the Fleet and the Bombardment of Russian Ports
(29 October 1914).....201

TUTSAK, SADIYE

Türk İstiklâl Harbî'nde Alman Silahları ve Askerî Mühimmâtı / German Weapons
and Ammunition in the Turkish War of Independence 229

KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

YILMAZ, GÜLAY

Bir Valide Sultanın Penceresinden Osmanlı Tarihine Bakış
Betül İpşirli Arçıt, *Rabia Gülnuş Emetullah Sultan 1640-1715*, Kitap Yayınevi,
İstanbul 2014, 285 sayfa.....261

Saygıdeğer OTAM Okurları,

Osmanlı Tarihi ihtisas dergisi OTAM'ın 36. Sayısı I. Dünya Savaşı özel sayısı olarak çıkıyor. Bu tür akademik dergilerin özel olarak bir konuya ayrılması okuyucu açısından büyük bir kolaylık. I. Dünya Savaşı dönemini çalışacak olanlar istedikleri bilgiyi toplu olarak bulmuş olacaklardır. Dergi yönetimi açısından ise belirli sürede belirli bir konuda makale toplamak gerçekten zor. Dergimizin bu sayısını normal olarak 2014 Kasım ayında yayınlamayı planlamıştık. Ancak bazı makalelerin gecikmesinden dolayı ister-istemez bir sarkma yaşandı. Bir başka zorluk ise serbest sayı için makale gönderen bazı akademisyenler normalin üzerinde bir süre beklemek zorunda kaldılar.

2015 yılında 2 sayı yayınlayacağız. OTAM 37. Sayı serbest sayı olarak çıkacak. Böylece uzunca bir süredir beklemekte olan makaleleri sizlerle buluşturmuş olacağız. Bu sayıyı Mart ayında çıkarmak arzusundayız. Daha önce duyurduğumuz gibi 38. Sayı Osmanlı-Ermeni İlişkilerini konu alacak. Bu sayı için Mayıs ayı sonuna kadar makaleleri kabul edeceğiz.

Bu sayıda okuyacağınız ilk makale Abdurrahman Bozkurt'un "I. Dünya Savaşı Başlarında Osmanlı Devleti'nde Casusluk Faaliyetleri ve Güvenlik Algısı (1914-1915)" isimli makalesi. Uşak Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Biray Çakmak "Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülki-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)" başlıklı makalesinde savaş başlamadan ve savaşın devam ettiği yıllarda Uşak kazasının mülki- idarî durumunu araştırmış. Mustafa Göleç'in makalesi ise Servet-i Fünun dergisinin penceresinden I. Dünya Savaşına bakmakta: "Öngörülemedi Bir Savaştan Öngörülemedi Bir Barışa: *Servet-i Fünun* Mecmuasına Göre Birinci Dünya Savaşında Sulh Tasavvurları".

Ö. Kürşad Karacagil, "I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devletinin İran'la İttifak Kurma Arayışları"; Mehmet Karayaman, "Kütahya Vilayet Hususi İdaresinin 1915-1920 Yılları Arasındaki Faaliyetleri"; Ü. Gülsüm Polat, "I. Dünya Savaşında İngiliz ve Türk Propaganda Gazetelerinin Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme (*el-Hakika* ve *Musavver Çöl*)" isimli değerli makaleleri ile bu sayıya katkı sağladılar. Sayın Ü. Gülsüm'ün makalesi propaganda amacıyla çıkarılan bu iki gazete üzerinden savaşın bir yönünü ele almakta olup konu ve anlatımı bakımından ilgi ile okuduğum makalelerden birisi oldu.

Konunun önde gelen uzman isimlerinden birisi olan Haluk Selvi bu makalesini Sayın Bülent Cırık ile birlikte hazırlamış. "1913 Islahatı Öncesi

Osmanlı Doğu Vilayetlerinde Olaylar, İddialar, Cevaplar” başlığını taşıyan bu makaleyi aslında Türk- Ermeni özel sayısında yayınlamayı düşünmüştük. Ancak zaman bakımından bu sayıya da girebileceği düşüncesi ile makaleyi sizlerle buluşturduk. Ozan Tuna, “Amiral Souchon’un Donanma Komutanı Olması ve Rus Limanlarının Bombalanması (29 Ekim 1914)”; Sadiye Tutsak, “Türk İstiklâl Harbi’nde Alman Silahları ve Askerî Mühimmâtı” konusunda bizleri aydınlattılar. Gülay Yılmaz ise “Bir Valide Sultanın Penceresinden Osmanlı Tarihine Bakış” başlığı ile Betül İpşirli Arğıt’ın *Rabia Gülnuş Emetullah Sultan 1640-1715* isimli kitabını tanıtmakta. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

OTAM’ın I. Dünya Savaşı’na ayrılan bu sayısında savaşın sadece askeri cephesi değil farklı yönleri ortaya konulmakta ve böylece bilinenlere yeni bilgiler eklenmekte. Umarım sizlerin de hoşuna gidecek makaleler olacaktır.

2014 yılında toplumda en çok tartışılan konulardan birisi Osmanlıca Dersleri oldu. Yıllardan beri büyük bir özveri ile sürdürmekte olduğumuz OTAM Osmanlıca Kursları 2014-2015 Öğretim Yılı Bahar Döneminde de devam edecek. ANKÜSEM işbirliği ile açtığımız bu kurslar başlangıç seviyesi, orta seviye ve ileri seviye olmak üzere üç farklı kurda açılmaktadır.

OTAM’ın kıymetli yazarlarına; danışma kurulu üyelerimize; fedakâr hakemlerimize, editör yardımcısı Doç. Dr. Hatice Oruç’a; sekreteryaya görevini büyük bir özveri ile yürüten Arş. Gör. Ertan Ünlü’ye; yazı işlerinde görevli yüksek lisans öğrencimiz Zeliha Aydın ve siz kıymetli okuyucularımıza teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Prof. Dr. Yılmaz KURT

OTAM Müdürü